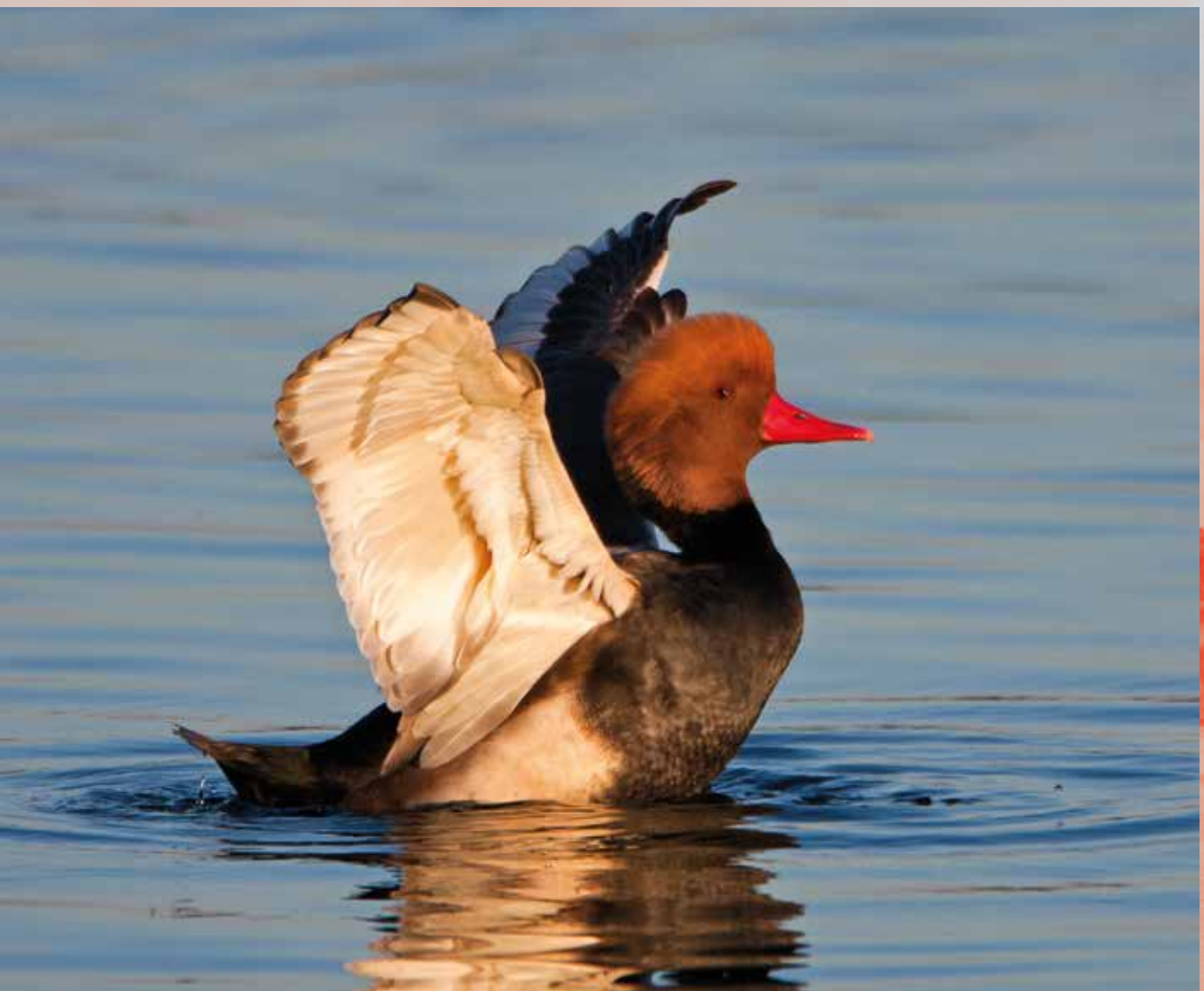

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 17 1 ● 2018

● Foto: Theo Baas.

Gaspeldoorn

Ulex europaeus

Kenmerken

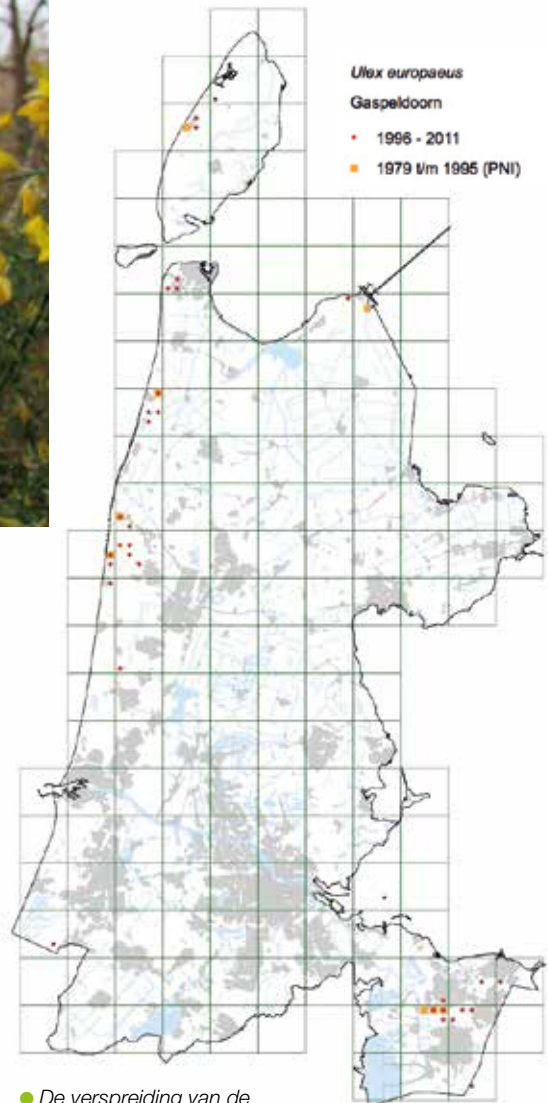
Gaspeldoorn is een robuuste, tot drie meter hoge bremsoort met dikke, behaarde takken die sterk geribd zijn. De bladeren aan de top van de takken zijn omgevormd tot wel 2,5 cm lange, harde doorns met een glanzend bruine top. Gaspeldoorn is één van onze vroegst bloeiende soorten (de plant kent geen winterrust) en kan al rond de jaarwisseling bloeien. Desondanks is het een vorstgevoelige plant die in strenge winters tot aan de voet kan bevriezen, maar vrijwel altijd weer opnieuw uitloopt. Gaspel is het verkleinwoord voor het Middelnederlandse woord gaspe, dat haak of gesp betekent. In de Middeleeuwen werden doorns van gaspeldoorn gebruikt voor het sluiten van kleding. Tevens werd de plant beschouwd als een krachtig afweermiddel tegen heksen en duivels. In Ierland en Wales werden de takken boven de deur gehangen om boze geesten af te weren.

Ecologie

Hoewel gaspeldoorn geen uitgesproken kalkmijdende plant is, komt de soort in ons land hoofdzakelijk op kalkarme bodem voor. De plant is slecht bestand tegen langdurige droogte en stagnerend water en heeft een voorkeur voor zand-, löss- en leemgronden en slibhoudende zandgronden. De plant groeit in schrale graslanden, heiden, bosranden, struwelen, heggen, hellingen, kapvlakten, spoordijken en in de kalkarme duinen. Gaspeldoorn heeft een voorkeur voor een zonnige standplaats.

Verspreiding

Gaspeldoorn is een soort van het meest 'Atlantische' deel van Europa, van Portugal tot Schotland en van een

● De verspreiding van de gaspeldoorn in Noord-Holland.

aantal eilanden in de Atlantische Oceaan. Door de mens is de plant in Midden-Europa en andere werelddelen ingevoerd. De plant was in trek als haag, groenbemester, brandhout (de takken zijn zeer brandbaar), wintervoer voor huisdieren en voor het winnen van verfstof. Het is onduidelijk of de soort in ons land oorspronkelijk inheems is. De plant is zeldzaam in de duinstreek, in het midden en oosten van het land en in de Kempen. In Zuid-Limburg is de soort zeer zeldzaam. De verspreiding in Noord-Holland is beperkt tot het Gooi, de kalkarme duinen en een paar plaatsen op Wieringen.

Theo Baas
baas0828@planet.nl